

Nr 81.

Av herr **Hage m. fl.**, om anslag till provisorisk skatteutjämning för skattetyngda kommuner.

I statsverkspropositionen (bilaga 9, sjunde huvudtiteln, s. 106) föreslås, att ett anslag av 10 miljoner kronor skall som förslagsanslag beviljas för budgetåret 1947/48 som bidrag till skattetyngda kommuner. Förslaget innebär, att årsanslaget för nämnda ändamål minskas från 16 miljoner kronor för budgetåret 1946/47, d. v. s. med 6 miljoner kronor. Går man längre tillbaka i tiden, exempelvis till budgetåret 1943/44, så var anslagsbeloppet ännu större, nämligen 20 miljoner kronor. En mycket betydande nedsättning av anslaget i fråga har alltså under de senare åren successivt ägt rum, vilket ansetts kunna ske bl. a. därför, att en del kommuner av flera olika skäl kommit i en sådan förbättrad ekonomisk ställning, att de ej längre behöva begära statsanslag för minskande av den kommunala skatteutdebiteringen.

Ur allmänt statsekonomiska budgetsynpunkter är detta förhållande — att nämnda statsanslagsbelopp ansetts kunna minskas med ett så avsevärt belopp — endast att hälsa med tillfredsställelse. Dock endast under den förutsättningen, att det minskade belopp, som nu eventuellt kommer att anslås för här nämnda ändamål, kommer att innebära möjlighet till en rimlig skattelättnad för de skattetyngda kommunerna och särskilt för de hårdast skattetyngda. Kommer däremot denna reducerade anslagssumma att resultera i att ett betydande antal skattetyngda kommuner fortfarande komma att digna under en hårt tryckande kommunal skattebörd, då kan man med allt skäl göra gällande, att anslaget icke på ett tillfredsställande sätt kommer att fylla sin uppgift att åstadkomma — icke en fullständig skatteutjämning, vilket aldrig varit meningen med detta anslag — men icke ens den mindre uppgiften, som man kan ställa som ett mål för anslagets utgående, nämligen att åtminstone åstadkomma en rimlig nedgång av skattebördan, särskilt för de allra hårdast skattetyngda kommunerna.

Nu utsäger emellertid propositionen (s. 106) att man torde böra »utgå från att bidrag till skattetyngda kommuner under budgetåret 1947/1948 skola lämnas enligt oförändrade grunder», d. v. s. enligt bestämmelserna i Svensk författningssamling nr 462 år 1927. Skulle så komma att ske, och kommer Kungl. Maj:ts här nämnda förslag om nedsättning av anslaget att bifallas av riksdagen, då torde med säkerhet kunna påstås, att detta kommer att leda därtill, att ett mycket betydande antal kommuner

alltjämt måste belasta sina skattedragare med en orimlig kommunal skattebörda, som kommer att innebära, att någon avsevärd skatteutjämning icke kommer att ske för skattedragarna i här nämnda kommuner.

Vi grunda detta påstående på en utredning, som här följer och som belyser, huru skatteutjämningsanslagets utmätande till resp. kommuner under en följd av år verkat, trots att anslaget då varit upptaget till ett högre belopp än vad som nu föreslås. Tabellen omfattar endast Norrbottens län. Det skulle ha varit önskligt, om utredningen kunnat utsträckas även till andra län, exempelvis Västernorrlands, Västerbottens och Gotlands m. fl., där även synnerligen skattetyngda kommuner i en viss omfattning förekomma. I nämnda län finnas — för att taga endast några exempel — bl. a. följande landskommuner med en tämligen hög netto-kommunalskatt: Byske 16.14 kronor (Västerbotten), Gideå, Tåsjö, Dal, Torsåker, Styrnäs, Bjärträ, Stigsjö, Indal och Tynderö (samtliga i Västernorrland) med resp. 15.95, 16.41, 15.72, 16.58, 16.34, 17.59, 16.41, 17.04 och 16.60 kronor per skattekrone samt Bäl (Gottland) 15.64 m. fl. (samtliga dessa uppgifter äro hämtade ur 1946 års årsbok).

Men då tabellen i alla fall omfattar det län, som har det största antalet skattetyngda kommuner — 24 landskommuner av 25 — torde det i alla fall giva en god bild av den ganska ringa skattelättnad, som kommer att bli en verklighet för ett flertal hårt skattetyngda kommuner i landet, om ingen ändring i Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag beslutas.

Nettoskatt

efter avdrag för skatteutjämning per skattekrone.

Landskommuner	Enligt Årsbok för				Skattekrone per invånare 1946
	1943	1944	1945	1946	
Hortlax	17.61	15.03	15.02	15.02	6.7
Piteå landskommun	19.06	17.59	17.73	19.24	8.2
Norrfjärden	19.78	17.00	16.83	16.67	6.0
Älvsby	17.90	16.03	17.24	16.24	9.1
Neder-Luleå	15.29	14.76	14.12	15.11	7.1
Över-Luleå	15.14	14.10	13.82	14.12	10.2
Edefors	17.47	15.51	16.14	15.84	8.0
Arvidsjaur	19.38	16.46	15.50	16.71	9.7
Arjeplog	15.74	13.91	15.51	15.25	8.9
Jokkmokk	19.45	17.02	16.98	18.82	11.6
Gällivare	14.78	15.12	15.17	15.19	11.6
Råneå	18.44	16.14	16.06	19.33	6.9

Landskommuner	Enligt Årsbok för				
	1943	1944	1945	1946	Skattekrona per invånare 1946
Över-Kalix	18.43	16.34	15.67	18.06	5.0
Töre	18.00	17.63	16.15	16.30	6.7
Neder-Kalix	18.52	16.18	15.70	17.50	8.3
Neder-Torneå	18.23	16.38	15.79	16.39	6.4
Karl Gustav	19.05	17.46	15.18	15.19	4.5
Hietaniemi	18,35	15.34	15.68	16.03	5.3
Över-Torneå	19.69	17.27	19.42	17.17	5.4
Korpilombolo	18.13	15.09	15.77	16.75	4.5
Tärendö	18.06	16.43	16.79	17.13	4.9
Pajala	19.03	17.26	16.95	17.39	4.3
Junosuando	19.38	16.57	15.02	16.13	4.2
Jukkasjärvi	10.40	10.30	11.05	11.05	26.6
Karesuando	20.76	20.08	18.74	19.39	3.9

Anmärkning: Inom Älvsby, Arvidsjaur och Gällivare kommuner finnas municipalsamhällen och tillkommo för skattedragare inom nämnda municipalsamhällen enligt 1946 års årsbok ytterligare en nettoskattebelastning med resp. 1.68, 1.12 samt 1.23 kronor per skattekrona.

Av den här presterade tabellen — av vilken även framkommer, att antalet skattekronor per invånare i här redovisade kommuner i allmänhet är synnerligen lågt — framgår även att enligt den senaste publicerade årsboken för landets kommuner (för år 1946) ett flertal kommuner i Norrbotten alltså — trots det givna statsbidraget — ha att bära en mycket betydande kommunal nettoskattebelastning, exempelvis Karesuando kommun 19.39 per skattekrona, Råneå 19.33, Piteå landskommun 19.24, Jokkmokk 18.82, Över-Kalix 18.06, Neder-Kalix 17.50, Pajala 17.39 kronor m. fl. Men vad som är ännu mera anmärkningsvärt, det är att, trots att staten tagit på sig en del utgifter under de senaste åren — vilket emellertid i många fall verkat mera lättande för redan förut skattelätta kommuner — visar likväl nettoskatten per skattekrona en ganska ringa nedgång i en del kommuner — ja, i en del kommuner kan knappast någon nedgång konstateras, och i andra har nettoskatten stigit.

<i>Exempel:</i>		1943	1946
Piteå landskommun		19.06	19.24
Neder-Luleå »		15.29	15.11
Arjeplog »		15.74	15.25

Jokkmokk	landskommun	19.45	18.82
Gällivare	»	14.78	15.19
Råneå	»	18.44	19.33
Över-Kalix	»	18.43	18.06
Neder-Kalix	»	18.52	17.50
Karesuando	»	20.76	19.39

Inför detta konstaterande — som väl även torde innebära, att det organ, som inom finansdepartementet handlägger frågor av detta slag, övergått till att följa en mera *restriktiv* praxis vid avvägandet av skatteutjämningsanslagen — torde man ha anledning att ifrågasätta, om det icke hade varit en förnuftigare och ur humana utgångspunkter väl motiverad politik att av den nu föreslagna besparingen någon del upptagits för att *något* nedsätta nettoskattesatsen per skattekrona i de hårdast skattebelastade kommunerna. Från här nämnda utgångspunkter tillåta vi oss att här nedan föreslå, att riksdagen måtte — utöver de 10 miljoner kronor, som föreslås i statsverkspropositionen — ställa ytterligare ett belopp av *tre miljoner kronor* till förfogande för åstadkommande av en *provisorisk* skattelättnad främst till förmån för de hårdast skattetyngda kommunerna.

Att i detalj i en motion prestera ett förslag till definitiva grunder för en sådan extra skatteutjämning torde icke vara möjligt. Emellertid framkastades i en motion vid 1946 års riksdag (mot. I: 143, s. 11) ett förslag till en sådan skatteutjämning, vars riktlinjer borde kunna i någon mån följas, även om siffrorna skulle kunna behöva justeras.

Här vilja motionärerna också framhålla, att det icke är deras mening att föreslå, att den i gällande författning fastställda regeln skall upphävas. Det enligt finansdepartementets direktiv *beräknade* skattetrycket bör alltså i stort sett ligga till grund för skatteutjämningsbeloppets utmätande. Men däremot bör det kunna medgivas vissa *undantag* från denna regel, då regelns följande leder till en rent orimlig och pressande beskattning, som t. ex. förhållandet måste bli i de här förut omnämnda kommunerna: Piteå, Jokkmokks, Råneå, Över-Kalix och Karesuando m. fl. landskommuner (sådana kommuner med en någorlunda hög nettobeskattning torde — som här förut påpekats — existera även i en del andra län). Ävenså skulle i det sammanhanget — inför behovet av en skatteutjämning för de skattetyngda kommunerna — kunna ifrågasättas, om ej tiden nu vore inne att sätta målet: nedbringandet av skattetrycket i de hårdast skattetyngda kommunerna från ett *beräknat* skattetryck av omkring 15 kronor per skattekrona till exempelvis 14 kronor per skattekrona eller någon annan siffra, som kan anses lämplig. På detta sätt skulle man säkerligen kunna bisträcka en hel del skattetyngda kommuner — utan att uppgiva principen, att det skall

vara det enligt gällande bestämmelser *beräknade* skattetrycket, som skall ligga till grund för skatteutjämningsbeloppets bestämmande.

De skäl, som här ovan anförts som motiv för en provisorisk anordning för att hjälpa de hårdast skattetyngda kommunerna — vilka i allmänhet finnas i Norrland men även i någon utsträckning i andra delar av landet — ha vid upprepade tillfällen framförts i riksdagen, men ha för varje gång avvisats, varvid som motiv härför bl. a. pekats på den omständigheten, att en utredning påginge i denna fråga, samt senare, att ett förslag nu utarbetats till en definitiv skatteutjämning och att ett sådant förslag kommer att framläggas för riksdagen. Då nu emellertid från år till år nämnda skatteutjämningsfråga skjutits på framtiden och då det särskilt i år i statsverkspropositionen utsäges, att frågan ej heller nu kan framläggas för årets riksdag, och detta säges på sådant sätt, att det ställer i utsikt *ännu många års uppskjutande* av nämnda reform, torde man kunna påstå, att skälen för åstadkommande av en provisorisk anordning till fördel för de skattetyngda kommunerna vuxit i styrka — det är här endast fråga om en provisorisk skatteutjämning av för staten ringa ekonomisk innebörd att gälla intill den blivande definitiva utjämnings träder i kraft. Det är orimligt att år från år avvisa ett sådant förslag som detta, då avvisandet leder och lett till så betydande olägenheter, som i verkligheten bli följden för nämnda kommuner och landsdelar genom riksdagens hittills intagna negativa ståndpunktstagande till denna fråga.

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställes alltså,

att riksdagen måtte — utöver vad som föreslagits i statsverkspropositionen — anslå ett reservationsanslag av 3 miljoner kronor eller det mindre belopp, som kan anses behöfligt, för att efter de riktlinjer, som här ovan antytts, eller på annat sätt åstadkomma en *provisorisk skatteutjämning* i första hand till fördel för de hårdast skattetyngda kommunerna i landet.

Stockholm den 22 januari 1947.

Ernst Hage.

Hugo Sundberg.

J. F. Grym.

P. G. Lundgren.

Emil Näsström.

Hjalmar Nilsson.

Lars E. Andersson.

Verner Söderkvist.